Valtiovarainvaliokunnan verojaosto
VN/20603/2020
Työ- ja elinkeinoministeriö
Erityisasiantuntija Elisa Fagerström

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto

Lausuntopyyntö asiassa HE 214/2020 vp työ- ja elinkeinoministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtiontakuusta covid-19-rokotteen vakuuttamiseksi

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriöltä (TEM) asiantuntijalausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki valtiontakuusta covid-19-rokotteen vakuuttamiseksi. Tarkoituksena on varmistaa, että covid-19-rokotteista aiheutuvat mahdolliset henkilövahingot vakuutetaan kuten muutkin lääke- ja rokotevahingot. Ehdotetulla lailla turvattaisiin lääkevahinkovakuutusturvan olemassaolo myös covid-19-rokotteen saajille. Sosiaali- ja terveysministeriö voisi myöntää määräämillään ehdoilla ja vastavakuutta vaatimatta valtion takuun (vakuutustakuun) covid-19-taudin ehkäisemiseksi tarkoitettujen rokotteiden aiheuttamien henkilövahinkojen varalta annettavalle lääkevahinkovakuutukselle. Vakuutustakuun myöntämisen edellytyksenä olisi, että jälleenvakuutusta ei ole saatavissa markkinoilta.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107–108 artiklojen mukaan EU:n valtiontukisääntely kuuluu komission yksinomaiseen toimivaltaan. Sääntelyn tavoitteena on taata EU:ssa toimiville yrityksille tasapuoliset kilpailuolosuhteet ja minimoida jäsenvaltioiden välistä tukikilpailua. Valtion myöntämien takauksien suhteesta valtiontukiin säädetään komission takauksista annetusta tiedonannossa (takaustiedonanto).[1]

Hallituksen esityksen perusteella suunnitellun takauksen määrä olisi 90 prosenttia. Komission takaustiedonannon mukaan taas mikäli jäsenvaltio haluaa tarjota takauksen, joka ylittää 80 prosentin kynnyksen, ja väittää, ettei se ole tukea, sen on voitava perustella väitteensä, ja ilmoittaa siitä komissiolle, jotta voidaan arvioida, onko takuu mahdollisesti luonteeltaan valtiontukea.[2] Hallituksen esityksen mukainen takaus ylittää komission takaustiedonannon mukaisen 80 prosentin kynnyksen, jonka johdosta TEM on hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä todennut, että takausjärjestelystä tulisi ilmoittaa komissiolle, jotta komissio voi arvioida takauksen markkinaehtoisuuden.

[1] Komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiintakauksin takauksina (2008/C 155/02)
[2] Komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiintakauksin takauksina, kohta 3.2

Mikäli toimenpiteen katsottaisiin sisältävän EU-oikeuden mukaista valtiontukea, keskustelua komission kanssa on mahdollista jatkaa siitä, löytyykö takaukselle hyväksyttävyyden perusta EU:n valtiontukisäännöistä. Käytännössä tukielementin sisältävän 90 prosentin takauksen myöntäminen edellyttää komissiolle tehtävää valtiontuki-ilmoitusta ja komission antamaa ennakkohyväksyntää ennen takauksen myöntämistä. Koronapandemian yhteydessä komissio on keventänyt tietyiltä osin valtiontukisääntöjä ja hyväksynyt lukuisia eri jäsenvaltioiden toteuttamia valtiontukea sisältäviä takaustoimenpiteitä muun muassa SEUT 107 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla.